

נושא: ועדת היגוי מס' 3 – "מרחב הרחוב": גיבוש הנחיות תכנון לילדים צעירים ומשפחותיהם

מועד הישיבה: 06.07.2020

מועד הפצת הסיכום: 14.7.2020

הערה: הישיבה נערכה באופן מקוון

עיקרי הדברים (מצ"ב מצגות מלוות)

- יו"ר ועדת ההיגוי, גנאדי קמנצקי ונציגת קרן ברנרד ון ליר, דניאלה בן עטר, ברכו את חברי הוועדה על השתתפותם הפעילה בתהליך גיבוש הנחיות. בנוסף, ברכו את המשתתפים החדשים.
- סקיי דנקו, מנהלת היוזמה העולמית לתכנון ערים בארגון נאקט"ו, הציגה את המגמה העולמית לתכנון מחדש של ערים התומכות בילדים צעירים ומשפחותיהם, את ההנחיות הבינלאומיות העומדות לשירות מתכננים ומקבלי החלטות, ואת הפעילות המתקיימת בערים ברחבי העולם למטרה זו.
- בשמת צפדיה-וולף, מנהלת היחידה לתכנון ופיתוח קהילתי בעיריית תל אביב-יפו, הציגה את הפעילות המקודמת בעיר בעקבות אירוע משותף שנערך עם ארגון נאקט"ו בשנת 2019, במטרה לבחון מחדש תכנון רחובות התומכים בילדים צעירים ומשפחותיהם.
- חברי צוות העבודה, יועץ התחבורה ד"ר רוברט אסחאק ויועץ הנוף רם איזנברג, הציגו את עיקרי ההנחיות המוצעות לתכנון מרחב הרחוב. פרק "מרחב הרחוב" כולל הנחיות לשלב התכנון הכולל, לשלב התכנון לביצוע ולניהול ואחזקה. כמו כן, בהמשך יגובשו מדדי הערכה לבחינת מרחב הרחוב. חלקו הראשון של הפרק – התכנון הכולל – התמקד בתכנון רשת רחובות בעלת רמת קישוריות גבוהה ובפריסת השימושים לשיפור הנגישות לילדים צעירים ומשפחותיהם. חלקו השני של הפרק - תכנון לביצוע - כולל הנחיות לקידום תנועה נוחה ובטוחה ולישיפור חוויית השיהיה, המשחק, המפגש והטבע החיונית להתפתחות הילד הצעיר והקשר בין ילדים צעירים ומלוויהם.
- טופז שטיינברג פלד, מנהלת אגף הנדסת תנועה באגף בכיר תכנון תחבורתי במשרד התחבורה, בירכה על הכנת מסמך ההנחיות והציגה את ההנחיות המקודמות כיום על ידי משרד התחבורה והרשויות השותפות ברבדי התכנון השונים וכן מקרי בוחן רלוונטיים לתכנון המותאם לילדים צעירים ומשפחותיהם.
- אדר' ליאת איזקוב בן שטרית הציגה שלוש דוגמאות ליישום תכנון רחובות לילדים צעירים ומשפחותיהם במסגרת תכנית בינוי ופיתוח נופי שכללה הוספת מעברי הולכי רגל, הצרת רוחב זכות הדרך והוספת מקומות משחק סמוכים לאזורי המגורים, במסגרת תב"ע שהקטינה ריכוזי חניה ויצרה מרחב ציבורי רציף, ובמסגרת הכנת פרוגרמה לצרכי ציבור המתייחסת לשיפור הנגישות הרגלית למוקדים המשמשים ילדים צעירים ומשפחותיהם.

עיקרי התייחסות המשתתפים

- אירית לבהר גבאי, מתכננת תכנון תנועה ארוך טווח בעיריית ת"א-יפו העירה כי יש לבחון מחדש הנחיות לסגירת רחובות לאור מגפת הקורונה. אמנם בזמנים רגילים הדבר מעודד פעילות חברתית רצויה, אך בימים אלה נראה כי במקום לאפשר ריחוק חברתי הפעולה מחמירה תופעה של התקהלויות מסוכנות. יועץ הנוף העיר כי יש לבחון, לצד סגירת רחובות ראשיים עבור הגדלת המרחב הציבורי, גם סגירת רחובות מקומיים אשר יכולים להציע מרחבים שקטים בעיר.
- אסתי כהן ליס, נציגת משרד השיכון, העירה כי בעת תכנון מעברים ומדרגות חשוב שרצועת הבינוי תפנה כלפי המעבר על מנת להגביר את ביטחון הולכי הרגל.
- קותי גלעד, נציג המינהלים הקהילתיים בירושלים, העיר כי חשוב לייצר הנחיות להוספת אלמנטים משחקיים לאורך דרכים על מנת למנוע עומס במרחב הרחוב.
- יצחק מולדובסקי, נציג משרד השיכון, העיר:

- מוצע לחשוב על המלצה בנוגע לחלוקה הרצויה בין שיעור הדרך המיועד למיסעה לעומת שיעור הדרך המיועד להולכי רגל.
- מוצע לחשוב על היחס הרצוי בין מעברים להולכי רגל ובין מעברים לרכב ממונע בתכנון רשת הרחובות.
- מוצע לחשוב על מדדים והנחיות להתמודדות עם טופוגרפיה. למשל, באזורים הרריים אולי ניתן להמליץ על העדפת מעברים אלכסוניים בשיפוע נמוך לעומת מדרגות תלולות.
- אדריכל העיר באר שבע, רועי לביא, העיר:
 - חשוב לציין כי משרד התחבורה הוא לא אחראי על התעבורה, אלא על נידות בטוחה ונעימה בכל הכלים לרבות הולכי רגל, רוכבי אופניים ונוסעי תחבורה ממונעת.
 - חשוב לייצר תבחינים שיאפשרו למשרד התחבורה להתערב בפרויקטים על מנת לשפר נידות ולא רק במקרים הנוגעים לתנועת רכבים.
- טופז שטיינברג פלד, מנהלת אגף הנדסת תנועה באגף בכיר תכנון תחבורתי במשרד התחבורה, חיזקה את דבריו של אדריכל העיר באר שבע, והעירה כי לדעתה חשוב להתייחס לצל מבחינה תקציבית כתשתית תחבורתית המאפשרת נידות של הולכי רגל, ולא רק כסוגיה נופית-סביבתית. בנוסף, הציעה לשים דגש על תיאום בין רשויות בעת הסכמה על סגירה זמנית של רחובות על מנת להימנע מסכסוכים משפטיים.
- רם איזנברג, יועץ הנוף של צוות העבודה, העיר כי ישנה חשיבות רבה בטיפול שיתוף הפעולה ופיתוח שפה משותפת בין אדריכלי הנוף ומתכנני התחבורה על מנת ליישם שינויים במרחב הרחוב.
- ענת הראל הורוביץ, המועצה לבניה ירוקה, העירה:
 - מוצע לבחון את המדדים הרלוונטיים להליכתיות ב"שכונה 360" וכן במדד "מראה מקום" המאפשר לבחון מרקמים עירוניים קיימים ולהעריך את האיכויות שלהם. אסור לוותר על המרחבים הקיימים כיוון שדווקא באזורים ותיקים ישנה רשת הליכה מעולה והאתגר בהתחדשות עירונית הוא איך משמרים את האיכויות האלה תוך שיפור רשת ההליכה.
 - מוצע לבחון את העיר פונטבדרה בספרד כדוגמה לעיר שסגרה את מרכז העיר לכלי רכב תוך התמקדות בעצמאות ובטיחות של ילדים צעירים. כמו כן, מוצע לבחון את התכנית של ברצלונה ל"עיר משחקית".
 - ישנם היבטים סביבתיים שנידונו ב"שכונה 360" שחשוב להכניס גם למסמך הנוכחי. למשל, השפעת העצים במרחב הרחוב על צמצום אי החום העירוני לאור משבר האקלים.
- אדריכל מוסטפא אבו-רומי, מומחה לתכנון מוסדות חינוך, העיר:
 - חשוב להתייחס להטמעת ההנחיות על ידי מתכננים ורשויות.
 - ביישובים ערביים ישנה בעיה קשה של צפיפות, שהוחמרה על ידי עלייה ברמת המינוע, והדבר גורם ללחצים ואלימות. במצב כזה, ישנו קושי ביישום הנחיות לסגירת רחובות. לכן, חשוב לחשוב על פתרונות מקומיים יצירתיים. למשל, על ידי רכישת מגרשי מגורים במטרה להסדיר מרחבים ציבוריים וחתכי רחוב רצויים.
 - בעת קביעת המדדים, חשוב להתייחס לטופוגרפיה התלולה המאפיינת יישובים ערביים.
- מריאנה סגלוב קליין, נציגת עיריית ירושלים, העירה כי יועצי נגישות אינם מתייחסים – מבחינת החוק ומבחינת הכשרתם – למרחב הרחוב, ולרוב מתייחסים רק לרמת המבנה הבודד. חשוב להרחיב את התייחסותם על מנת להנגיש את מרחב הרחוב למגוון אוכלוסיות.

סיכום ונקודות להמשך

- חברי הועדה יעבירו למנהלי הפרויקט הערות מפורטות/חומרים נוספים בנוגע לטיוטת הפרק עד לתאריך 31.7.2020.
- הישיבה הבאה בנושא "ניידות" תערך בעוד כחודשיים. מועד זימון מסודר ישלחו בהמשך.

נספח - רשימת משתתפי ועדת היגוי מס' 3 (לפי א"ב שמות משפחה, בנוסף לחברי צוות העבודה)			
שם פרטי	שם משפחה	תפקיד	ארגון
מוסטפא	אבו רומי	אדריכל מומחה לתכנון מוסדות חינוך	עצמאי, מומחה לנושא מעונות ומוסדות חינוך
ליאור	אורגד	מנהלת פרויקט לתכנון טיפות חלב	בצלאל
רינת	אזולאי שבתאי	אגף אדריכל העיר	עיריית באר שבע
נגה	אלבוים	אדריכלית, מנהלת מחלקת מבני ציבור עיריית חולון	פורום ה-15
דניאל	בראון	היחידה לתכנון אסטרטגי	עיריית תל אביב
יערה	בשן-חכם	מתכננת גני משחקים	עצמאית
איילת	גבעתי	ר' תחום פיתוח	בטרם
קותי	גלעד	נציג פורום מתכננים קהילתיים	עיריית ירושלים
ענת	הורוביץ-הראל	חוקרת בכירה	המועצה הישראלית לבניה ירוקה
יעל	היימן	מהנדסת העיר	עיריית מודיעין עילית
רותם	זהבי	מנהל אגף בטיחות סביבתית במוסדות חינוך	משרד החינוך
רמה	זילבר	מנהלת סיעוד תכנית שחר	משרד הבריאות
מאיה	טופול	אגף בכיר תכנון אסטרטגי	מינהל התכנון
דנה	טננבאום	מנהלת פרויקטים תכנית אורבן 95	עיריית תל אביב יפו
אסתי	כהן ליס	מנהלת תחום תכנון תכניות בינוי עירוניות	משרד השיכון והבינוי
טל	כהנא	ראש תחום מתקני משחקים	מכון התקנים
אירית	לבהר-גבאי	תכנון תנועה ארוך טווח	עיריית תל אביב-יפו
רועי	לביא	אדריכל העיר	עיריית באר שבע
אסף	לייבוויץ'	ע. מנהלת אגף חינוך קדם יסודי	משרד החינוך
חלי	לנדסמן	מנהלת אורבן 95 תל אביב	עיריית תל אביב
יצחק	מולדובסקי	מרכז בכיר פרוגרמה וסביבה	משרד השיכון והבינוי
אדזה	מטר	חוקרת ראשית בפרויקט לתכנון טיפות חלב	בצלאל
מריאנה	סיגלוב-קליין	מנהלת תחום מדיניות תכנון	עיריית ירושלים
אמילי	סילברמן	ר' הקליניקה האורבנית	האוניברסיטה העברית
שירי	פונדמינסקי	ראש תחום נוף	משרד השיכון והבינוי
טופז	פלד	מנהלת אגף הנדסת תנועה באגף בכיר תכנון תחבורתי	משרד התחבורה
מרים	צין	מנהלת מחלקת תנועה	עיריית מודיעין עילית
בשמת	צפדיה-וולף	מנהלת תכנית URBAN95 ת"א-יפו	עיריית תל-אביב-יפו
קרן	רז	רכזת ידע ומחקר - אורבן 95	עיריית תל אביב-יפו
רם	רחמים נהרי	מתכנן מחוז הדרום	משרד החינוך
דנה	שי	ד"ר, יו"ר מכון SEED לחקר התפתחות רגשית בינקות	המכללה האקדמית ת"א-יפו